

บทบาทคณะสงฆ์กับการศึกษาของอาเซียนและนานาชาติ

The role of the Ministry of Education and the ASEAN nations for a long time.

พระครูอุทัยพัฒนโกศล (ฉลอง กุสโล)¹

Phrakroo Utaypattanakoson

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจอารยะประเทศทั้งหลายได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในประเทศของตนเองอย่างแพร่หลาย เนื่องจากว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพประการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามได้ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านสังคม ทางด้านจิตใจ และทางด้านสติปัญญา สำหรับทางด้านกายภาพนั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาสุขภาพร่างกายของตนทั้งทางด้านสุขอนามัย ตลอดจนทั้งการพัฒนาให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ เป็นต้น ทางด้านสังคมนั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาความประพฤติ ทำให้มนุษย์เป็นผู้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่ละเมิดกฎกติกาที่ติงามของสังคมไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

คำสำคัญ : บทบาท, การศึกษา, อาเซียน

Abstract

Education is a process that civilized countries have long been used as tool for human development in their own countries widely. Because education is a powerful tool, one that can be used to grow human development and physical. The social, psychological and intellectual. For physical education as a tool to make people know how to develop their health and hygiene throughout the developed to make contact with all parties concerned with the fifth and organic practices. On those things in a way that you prevent the blame on society. Education is a tool to make people know how to develop the standards. A man who is disciplined not violate rules of good society, or cause detriment suffered damage to both themselves and others.

Keywords: Role, Education, ASEAN

¹ พุทธศาสนดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจอารยะประเทศทั้งหลายได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในประเทศของตนเองอย่างแพร่หลาย เนื่องจากว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพประการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามได้ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านสังคม ทางด้านจิตใจ และทางด้านสติปัญญา สำหรับทางด้านกายภาพนั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาสุขภาพร่างกายของตนทั้งทางด้านสุขอนามัย ตลอดจนการพัฒนาให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ เป็นต้น ทางด้านสังคมนั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาความประพฤติ ทำให้มนุษย์เป็นผู้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่ละเมิดกฎกติกาที่สังคมของสังคมไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีและเกื้อกูลกัน ให้ความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือ เกื้อกูลไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นต้นทางด้านจิตใจนั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาด้านจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น เรื่องของคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และ ด้านสุขภาพจิต เป็นต้น ทางด้านสติปัญญานั้น การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ตลอดจนเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก่ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา การพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามได้ตามที่กล่าวมานั้น ในปัจจุบันนานาอารยะประเทศทั้งหลายส่วนใหญ่ล้วนได้นำเอาการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในประเทศของตนทั้งสิ้น บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ไทย

หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำหลักคำสอนมาเผยแผ่แก่ประชาชน สำหรับพระสงฆ์ไทย มีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่างๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมาได้แก่เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการแต่ละเจ้าคณะ เป็นตำแหน่งสุดท้าย, มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย

2. ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ได้แก่ งานบริหารและเป็นอาจารย์สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ที่มีอยู่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา (ม.1-ม.6)

3. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม

และการเขียนตำรา และการปฏิบัติธรรม โดยเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4.ด้านงานสาธารณูปการภายในวัด หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม

5.ด้านงานสาธารณะสงเคราะห์ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส การต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่างๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น

6.งานการศึกษาสงเคราะห์ได้แก่ ตั้งทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนการศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปรากฏในสังคมไทย พระสงฆ์ไทยมีบทบาทที่ได้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปรากฏในสังคมไทย

พระสงฆ์ไทยมีบทบาทที่ได้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

- 1.การจัดการศึกษาแก่ชาวบ้าน(ทั้งมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนเด็กเล็ก)
- 2.การเป็นครูผู้สอนตามสถาบันการศึกษาต่างๆ
- 3.การช่วยเหลือสังคมด้านการบริจาคทุนทรัพย์แก่หน่วยงานต่างๆ
- 4.การช่วยเหลือด้านการรักษาโรคพยาบาลแก่ผู้ยากจน
- 5.การเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน
- 6.การเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 7.การช่วยเหลือด้านการสร้างสถานที่ราชการ

8.การเผยแพร่หลักธรรมผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยการเป็นผู้แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม และการประพฤติปฏิบัติธรรมฯ

หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และสืบต่อพระพุทธศาสนาโดยตรง มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติมากมาย แต่กล่าวตามหน้าที่ทางศาสนาแล้ว มี 6 อย่าง ได้แก่

- 1.ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
- 2.แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
- 3.อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
- 4.ให้ได้ฟัง ได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง
- 5.ชี้แจงอธิบาย ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- 6.บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสุข ความเจริญในชีวิต

พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. 236 สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่นพระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรวางหมอบเป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิม ภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ ตามยุคสมัยต่อไป

ด้านการศึกษา ประชาชนได้สนใจศึกษาพุทธศาสนามากขึ้นตามลำดับ ได้มีการจัดตั้งสมาคม มูลนิธิทางพุทธศาสนาเพื่อการศึกษามากมาย มีการจัดตั้งชมรมพุทธศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พ.ศ. 2490 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2432 ได้ประกาศตั้งเป็นมหาวิทยาลัยฝ่ายพระพุทธศาสนาขึ้น เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2490 และเปิดการศึกษาเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2490 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนการศึกษาของพระสงฆ์ได้มีการยกระดับมาตรฐานการศึกษา เช่นยกระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เปิดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และมีนโยบายจะเปิดระดับปริญญาเอกในอนาคต ได้มีการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยสากลทั่วไป และได้ออกกฎหมาย พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง โดยรัฐสภาเมื่อ พ.ศ. 2540 มีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ปัจจุบันนี้ได้มีวิทยาเขตต่างจังหวัดอีกหลายแห่ง เช่น เชียงใหม่ พะเยา แพร่ ลำพูน นครสวรรค์ ขอนแก่น อุบลราชธานี นครราชสีมา หนองคาย นครปฐม นครศรีธรรมราช เป็นต้น ส่วนการศึกษาด้านอื่น ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ ระดับประถมปลาย และ ม.1 ถึง ม.6 เมื่อปี พ.ศ. 2514 ในปี พ.ศ. 2501 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งแรก ณ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเปิดการสอนพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน จนได้แพร่ขยายไปทั่วประเทศ

ด้านการเผยแผ่ ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ทั้งในและต่างประเทศในประเทศไทย ได้มีองค์กรเผยแผ่ธรรมในแต่ละจังหวัด โดยได้จัดตั้งพุทธสมาคมประจำจังหวัดขึ้น ส่วนพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการเผยแผ่มากขึ้น โดยใช้สื่อของรัฐ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเอาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาภาคบังคับแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ ม. 1 ถึง ม. 6 พระสงฆ์จึงได้มีบทบาทในการเข้าไปสอนในโรงเรียนต่าง ๆ มีการประยุกต์การเผยแผ่ธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการบรรยาย ปาฐกถา และเขียนหนังสืออธิบายพุทธธรรมมากขึ้น ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่นมีพระเถระนักปราชญ์ชาวไทยในยุคนี้ ได้แก่ ท่านพุทธทาสภิกขุ และพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) เป็นต้น ในต่างประเทศ

ได้มีการสร้างวัดไทยในต่างประเทศหลายวัด เช่นวัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นวัดไทยแห่งแรกในต่างประเทศ ต่อจากนั้นได้มีการสร้างวัดไทยในประเทศตะวันตก คือวัดพุทธประทีป กรุงลอนดอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จเปิด เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2509 นับเป็นวัดไทยวัดแรกในประเทศตะวันตก ต่อมาปี พ.ศ. 2514 ได้มีการสร้างวัดแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่นครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ชื่อว่า วัดไทยลอสแอนเจลิส ปัจจุบันมีวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ประมาณ 15 วัด นอกจากนั้นได้มีองค์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของคณะสงฆ์ไทย ได้จัดให้มีการอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศขึ้นประจำปี เพื่อส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ โดยเฉพาะทางตะวันตก ปัจจุบันนี้ชาวตะวันตกได้หันมาสนใจพุทธศาสนากันมาก ปี พ.ศ. 2508 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกขึ้น ณ ประเทศไทย(พ.ส.ล.) เพื่อเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธทั่วโลก

ด้านพิธีกรรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพระราชพิธีต่าง ๆ ที่เป็นพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์ให้เป็นพิธีของรัฐบาล เรียกว่า “รัฐพิธี” โดยให้กรม กระทรวงต่างๆ เป็นผู้จัด จัดให้มีงานส่งเสริมพระพุทธศาสนา ช่วงวันวิสาขบูชาของทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จแทนพระองค์ในพิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่นวันวิสาขบูชา มาฆบูชา อาสาฬหบูชา ณ พุทธมณฑล ซึ่งสร้างขึ้น เมื่อคราว ฉลอง 25 พุทธศตวรรษ

ด้านวรรณกรรม ได้มีวรรณกรรมทางพุทธศาสนาเกิดขึ้นมากมาย มีปราชญ์ทางพุทธศาสนาเกิดขึ้นหลายรูป จึงได้เกิดวรรณกรรมทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรองมากมายหลายเล่ม เช่นพุทธประวัติจากพระโอษฐ์ ปฏิกิจสมุปบาทจากพระโอษฐ์ของท่านพุทธทาสภิกขุ หนังสือ พุทธธรรม ของพระธรรมปิฎก (ประยูร ธมฺมปุตฺโต) เป็นต้นการจัดการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาเพื่อตัวบุคคล

การจัดการศึกษาเพื่อตัวบุคคล คือภิกษุสามเณรทุกรูปที่บวชมาจะต้องศึกษาหลักเบื้องต้นคือพระวินัย การศึกษาพระวินัยก็คือศึกษาเรื่องศีลของภิกษุสามเณร ระเบียบปฏิบัติทางศาสนา รวมถึงธรรมเนียมต่างๆ เป็นการศึกษาเพื่อรักษาตัวเอง เพื่อปฏิบัติได้ถูกต้อง ทำได้ถูกต้อง ตลอดถึงศึกษาเพื่อเอาตัวให้รอด คือหลุดพ้นจากความทุกข์ เช่นศึกษาและปฏิบัติกรรมฐาน การจัดการศึกษาแบบนี้เป็นการจัดให้เฉพาะตัวบุคคล ได้ประโยชน์เฉพาะตัว ใครทำใครได้ และเอาตัวรอดได้โดยจะเรียนตามอัธยาศัย เรียนจากตำรา หรือจากครูอาจารย์ก็ได้

การจัดการศึกษาเพื่อพระศาสนา

การจัดการศึกษาเพื่อพระศาสนา คือจัดหลักสูตรให้เป็น ประโยชน์ในเชิงธำรงรักษาเนื้อหาสาระ หรือแก่นสารพระศาสนาเอาไว้ ได้แก่ การเรียนนิกกรรมและบาลี หลักสูตรที่ใช้เรียนก็มีเนื้อหาที่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า โดยนำพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่างๆ มาย่อแล้วเรียนกัน เรียนเพื่อรักษาพระพุทธศาสนา เรียกกันว่าเรียนพระพุทฺธพจน์ ที่พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่และสืบต่อมาได้ทุกวันนี้โดยไม่สูญหายหรือผิดเพี้ยนไป และมีการสืบทอดพัฒนาตลอดมาก็เพราะได้อาศัยการศึกษาเล่าเรียนแบบนี้

การจัดการศึกษาเพื่อสังคม

การจัดการศึกษาเพื่อสังคม การศึกษาแบบนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสังคมคือลูกชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา กล่าวคือสมัยแรกๆ รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง ทำให้ลูกชาวบ้านผู้ไม่รู้แต่ยากจนไม่มีโอกาสได้เรียน จึงอาศัยมาบวชเป็นสามเณรจึงได้เรียน การเรียนแบบนี้เรียกกันว่า “พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ” คือเรียนวิชาทางโลกควบคู่กันไปกับเรียนทางธรรมตามแบบที่ 2 เมื่อเรียนจบแล้วก็สึกหาลาเพศไป และสามารถใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปได้ การจัดการศึกษาแบบนี้จึงเป็นการช่วยเหลือสังคมหรือผลิตคนที่มีคุณภาพให้ สังคมได้ทางหนึ่งยังมีการจัดการศึกษาอีกประเภทหนึ่งที่นับเข้าในระดับนี้ คือมหาวิทยาลัยสงฆ์ มี 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งสองแห่งนี้สอนระดับปริญญา พื้นฐานของภิกษุสามเณรที่จะเข้าเรียนต้องผ่านการการศึกษา 3 ระดับข้างต้นมาก่อน การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็เพื่อผลิตพระบัณฑิตออกไปรับใช้พระศาสนา และช่วยเหลือสังคม คือเมื่อเรียนกันจบแล้วหากยังบวชอยู่ไปก็รับใช้ พระศาสนา หากสึกออกไปก็ไปรับใช้สังคม เป็นประโยชน์ต่อสังคม

สำหรับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน เป็นการดึงเยาวชนเข้ามาเรียนในวัด มีพระเป็นผู้สอนหรือควบคุมดูแลใกล้ชิด โดยเปิดวัดให้เป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนการกุศลของวัด เป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ระบบนี้คณะสงฆ์ทำมาก่อนจะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่เมื่อพระราชบัญญัตินี้ออกมาก็จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาระบบนี้ ให้มีความ เข้มแข็งมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้รับผลมากขึ้น มีประโยชน์มากขึ้น ตามพระราชบัญญัติระบุว่าวัด สามารถจัดการศึกษาโดยนำเด็กเข้ามาเรียนในวัดได้ รัฐจะสนับสนุนเต็มที่ ซึ่งการจัดการสงเคราะห์ เรื่องการศึกษาแก่เยาวชนอย่างนี้วัดจำนวนมากก็จัดทำดำเนินการกันอยู่แล้วไม่ น้อย กระจ่ายอยู่ทั่ว ประเทศ นับร้อยนับพันแห่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะที่วัดราชโอรสารามทำมานานแล้ว แต่ทำในรูปของการส่งพระไปสอนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด หรือนักเรียนเข้ามาในวัดนั่งขานหมั่นขาว ถือกีฬแปด ปฏิบัติกรรมฐาน ใช้เวลา 2 คืน 3 วัน จัดเป็นรุ่นตลอดทั้งปี เวียนกันไป และต้องทำอย่างนี้คนละ 1 ครั้งต่อปี นอกจากนั้นยังกำหนดให้นักเรียนเรียนธรรมศึกษาและสอบกัน ปรากฏว่าก่อนจบ ม.6 มีนักเรียนสอบได้ชั้นธรรมศึกษาเอกจำนวนไม่น้อย การทำแบบนี้เป็นการนำเด็กเข้าวัดและนำไปหาทางยาเสพติดที่ห่วงกันอยู่ได้ด้วย

ขณะนี้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ การสอนศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการดังกล่าวข้างต้น ไปใช้ได้เลย (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) แต่ก็มีข้อแม้อยู่ คือตามปกติวัดก็มีขอบเขตจำกัดของวัด ทางพระจะไปเรียกร้องมากขอมาก็ไม่ได้ แม้อยากจะทำอยากจะช่วยแต่ไม่มีโอกาสก็ทำไม่ได้ ก็อยู่ที่รัฐจะเปิดโอกาสให้ โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ วัดเปิดอยู่แล้ว จะพบกันครึ่งทางก็ได้ คือวัดเปิดให้เด็กเข้ามาเรียนรู้ในวัด หรือโรงเรียนเปิดโอกาสให้พระที่มีความรู้เข้าไปสอนในโรงเรียน ก็เป็นอันสำเร็จทั้งนั้น ในขณะนี้บางวัดสถานที่อาจจะยังไม่พร้อมเพราะยังไม่ทราบโครงการ แต่ก็สามารถจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กได้ตามแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ สำหรับบางวัดมีความพร้อม เช่นที่โรงเรียนวัดราชโอรส ห้องเรียนวิชา

พระพุทธศาสนาทำไว้อย่างดี ติดแอร์และปูพรมให้ มีพระไปสอน นั่งเรียนกันกับพื้นแบบธรรมชาตวิธินึง บางวัดบางแห่งจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้พระพุทธศาสนาได้ยอดเยี่ยมมาก นั่งเรียนกันภายใต้ต้นไม้ ที่ร่มรื่น เยียบสงบ บรรยากาศดี อย่างนี้ถ้ารัฐสนับสนุนให้ดี โรงเรียนทำความตกลงกับวัดให้ดีก็จะสามารถช่วยเหลือเด็กช่วยเหลือระบบการ เรียนรู้ยุคปฏิรูปการศึกษาได้ดีทีเดียวที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของคณะ สงฆ์เป็นไปแบบตามมีตามเกิด งบประมาณไม่เพียงพอ ต้องช่วยเหลือตัวเองมาก ผลจึงออกมาไม่ได้มากเท่า ที่ควร แต่คิดว่าเมื่อมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดไว้ว่ารัฐ ต้องสนับสนุนงบประมาณ การจัดการศาสนศึกษาควรได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย พระสงฆ์ที่ทําน การศึกษาและรักการศึกษาท่านก็หวังและรอคอยตรงจุดนี้กัน อยู่

ที่ผ่านมาโรงเรียนที่สอนศาสนา สอนเฉพาะทฤษฎี อยากให้เน้นสอนการปฏิบัติให้มากขึ้น เพราะ บางครั้งเด็กก็ไม่เข้าใจคำสอนบางคำ และอยากให้สอนวิปัสสนาในภาคปฏิบัติไม่ใช่ด้านปริยัติอย่างเดียว แต่ พระสงฆ์เองก็มีข้อจำกัดในการไปสอนในโรงเรียนโดยเฉพาะการสอนกรรมฐาน คือพระสงฆ์ไม่มีพอที่จะ เข้าไปสอนในโรงเรียนทุกแห่งได้ ภิกษุสามเณรในแต่ละปีมีประมาณ 3 แสนรูป แต่เป็นพระผู้ใหญ่ที่ทำงาน คณะสงฆ์บ้าง เป็นพระชราภาพบ้าง กำลังศึกษาเล่าเรียนเองบ้าง เป็นสามเณรเล็กๆ บ้าง ที่มีศักยภาพและ มีเวลาพอที่จะไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ได้ก็มีเป็นหมื่นรูปเท่านั้น แต่โรงเรียนในประเทศทุกระดับมีมากกว่า นั้นอีก ดังนั้นจำต้องผลิตพระสงฆ์ที่เป็นครูสอนให้มากขึ้น พระที่เรียนจบการศึกษาก็เชื่อว่าจะเป็นครูสอนได้ ทุกรูป เพราะยังมิได้เรียนรู้หลักการสอนโดยเฉพาะเลย แม้ให้ท่านไปสอนก็คงสอนไม่ได้ดีเท่ากับพระที่เรียน รู้หลักการเป็นครูมาแล้ว เหมือนผู้ที่เรียนเก่งจบปริญญามาก็เชื่อว่าจะสามารถเป็นครูที่ดีได้ทุกคนไป ข้อนี้ก็ต้องอาศัยรัฐเข้าไปช่วยเหลือโดยการจัดสรรงบประมาณสำหรับสร้างพระ สงฆ์ที่มีคุณภาพให้มากขึ้น แม้ ทางคณะสงฆ์จะทำอยู่ก็ยังไม่พอยุ่ดีเนื่องจากต้องใช้ทุนรอนมาก เมื่อของพระไม่พอก็ต้องพึ่งรัฐบ้าง ทั้งนี้ ก็ทำเพื่อรัฐนั่นเอง โดยอาศัยพระเป็นผู้ช่วย

สำหรับการสอนวิชาจริยธรรมและวิชาวิปัสสนาแก่เด็กนั้น เป็นสิ่งที่ดีมาก การที่จะทำให้เด็กดีมี คุณภาพตามอุดมการณ์ที่ว่า “เก่ง ดี มีความสุข” นั้น “ดี” จะต้องมาจากกรรมฐาน ต้องเริ่มต้นที่กรรมฐาน คือต้องฝึกฝนจิตก่อน ถ้าจิตของเด็กสงบได้ อ่อนลงได้ เก่งก็จะตามมา เพราะเขาจะมีสมาธิในการเรียนมาก ขึ้นและไม่ติดอบายมุขทั้งหลาย และคำว่า “ดี” ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงเป็นคนที่มีความเคารพอ่อนน้อม ถ่อมตน มีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างเดียว แต่ต้องดีเพราะผ่านกระบวนการฝึกจิตมาแล้ว ถ้าจิตของเด็กอ่อน ลง สมาธิก็แข็งแรงขึ้น เก่งก็จะตามมา ดี และความสุขก็จะตามมา การศึกษาในอดีต ดูเหมือนว่าจะหลงทางกัน มานานแล้ว คือไปเน้นที่ความเก่ง เน้นแต่คนเก่ง จึงพยายามสร้างเด็กให้เรียนเก่ง คนเก่งจึงมีมาก คนดีก็มี เหมือนกัน แต่เป็นดีที่มีคุณธรรมภายนอกคือกิริยามารยาท มิได้เน้นพัฒนาจิตภายในหรือจิตวิญญาณ ดัง นั้นการศึกษาสมัยใหม่ควรจะได้นั้นเรื่องการฝึกจิตให้มาก เพราะเป็นเรื่องสำคัญมาก หากเน้นเพียงให้ดี ภายนอกอย่างเดียวก็อาจจะดีได้ไม่ตลอด ต่อไปเมื่อเจอสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุจิตเข้าก็จะควบคุมจิตไม่ได้ดีก็จะ ลบเลือน หรือกลายเป็นอื่นไป

การที่จะให้พระสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนเห็นด้วยมาก แต่จะต้องระวังเรื่องการควบคุมความ

ประพัตติของเด็กๆ ต่อพระสงฆ์ให้อยู่ในกรอบที่ติงามด้วยและควบคุมพระสงฆ์เข้าไปสอนใน โรงเรียนด้วยเช่นกัน เพราะส่วนใหญ่ก็จะเป็นพระหนุ่มวัยรุ่น อันนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมและกิเลสตลอดถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ก็ต้องควบคุมกัน วิธีที่ดีที่สุดก็คือต้องควบคุมที่จิตก่อน ทั้งครูและนักเรียนต้องฝึกฝนเรื่องจิตโดยต้องปฏิบัติตามฐานให้ จิตสงบ ให้มีสติทุกเมื่อด้วยกันทั้งสองฝ่าย ปัญหาที่วัดกันก็จะคลี่คลายลงได้

การจัดการศึกษาด้านศาสนาควรพัฒนาบุคลากรก่อนเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะการพัฒนาครูผู้สอน การพัฒนาหลักสูตรถ้ามีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป นักเรียนจะไม่อยากเรียน การจัดการศึกษาด้านศาสนาจะต้องมีบุคลากรที่มี คุณภาพ ผู้สอนก็ต้องมีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะ เพราะวิชาการด้านศาสนาเป็นวิชาเฉพาะทาง มิใช่สอนกันได้ทุกคน ที่กล่าวนี้มีโซ่คล้องครูที่สอนวิชาศาสนาอยู่ ที่บางท่านสอนไม่ได้ดีหรือสอนให้เด็กรู้เรื่องไม่ได้ ทำให้เด็กไม่อยากเรียน มิใช่อยู่ที่หลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป แต่เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีพื้นฐานวิชาด้านศาสนาหรือวิชาศีลธรรมมากนัก ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความรู้พอๆ กัน คืออ่านจากตำราไปพร้อมๆ กันสิ่งที่รัฐควรดำเนินการ 2 อย่าง

1.ให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาระดับสูง เพื่อผลิตบัณฑิตทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น มหาวิทยาลัยสงฆ์และสำนักเรียนต่างๆ ที่ผลิตพระในระดับนี้ยังไม่สามารถผลิตได้มากตามที่ต้องการ จำต้องอาศัยสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่รัฐจัด

2.ขอให้รับครูที่เรียนจบวิชาพระพุทธศาสนาไปสอนในโรงเรียนทุกระดับ คือผู้ที่จบสอนวิชาศีลธรรมหรือวิชาพระพุทธศาสนานั้นขอให้ไปเป็นครูที่เรียนจบ ตามข้อ 1. เท่านั้น คล้ายกับให้เป็นอนุศาสนาจารย์ประจำโรงเรียนเหมือนกับอนุศาสนาจารย์ของทหาร โดยกำหนดคุณสมบัติพิเศษ ไม่เหมือนอาจารย์ทั่วไปจะเรียกว่า “ครูอนุศาสนาจารย์” หรือเรียกอย่างอื่นก็ได้ ครูอนุศาสนาจารย์นี้จะทำหน้าที่ทั้งเป็นครูผู้สอนวิชาศีลธรรม เป็นครูตัวอย่างด้านจริยธรรมให้แก่ครูและนักเรียนได้ ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ แนะนำทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจได้ ครูประเภทนี้อยากให้มีในทุกโรงเรียน แต่ก็ต้องคัดเลือกกันพอสมควร เหมือนกับทางทหารเขาคัดอนุศาสนาจารย์ประจำกองทัพ มิใช่จะเป็นได้ทุกคน แต่เมื่อเข้าประจำการแล้วก็จะได้รับการนับถือจาก ผู้หลักผู้ใหญ่ทั้งกองทัพ

การจัดการศึกษาของพระสงฆ์

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในอนาคตควรประกอบด้วยจัดการศึกษา ที่คำนึงถึงหลักการ 4 ประการ ได้แก่ ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของสถาบันสงฆ์ ความต้องการการศึกษาของคณะสงฆ์ ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนร่วมอยู่ในระบบการจัดการศึกษาของชาติไม่แยกส่วนเฉพาะสงฆ์ โดยมีผู้แทนสงฆ์เข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการการศึกษาทุกระดับ อันจะช่วยเอื้อประโยชน์ต่อความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาเชิงความรู้คู่คุณธรรม

ในด้านหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ควรจำแนกหลักสูตรออกเป็น 3 ประเภท ตามสภาพของ

ผู้เรียน การสร้างหลักสูตรควรดำเนินการโดยคณะผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาทั้งบรรพชิตและ คฤหัสถ์ โดยคำนึงหลักการจัดการศึกษาทั้ง 4 ประการ ร่วมกับภิกษุภาวะและวินัยสงฆ์ ในด้านการปฏิรูปการศึกษา ของคณะสงฆ์ หน่วยงานผู้ดูแลควรเตรียมการแก้กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ตามโครงการ ศึกษาของชาติ พัฒนาบุคลากรวิชาชีพ สร้างความมั่นคงและสวัสดิการแก่บุคลากร การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผศ.พระครูสุนทรธรรมโสภณ (18 ธันวาคม 2549) กล่าวว่าเรื่องของมหาวิทยาลัยจะออกนอกระบบ หรือที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไร คำว่าออกนอกระบบนั้นคืออะไร เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ และผู้เขียนเองได้พยายามติดตามกระแสแนวคิดนี้จากบทความทางวิชาการ แนวคิด จากนักวิชาการมานาน และคราวใดได้เจอครูบาอาจารย์ในมหาวิทยาลัย หากสบโอกาสเหมาะก็จะพยายาม สอบถามความคิดเห็นเสมอ รวมไปถึงสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา ตลอดทั้งสอบถามความห่วงใย ของพ่อแม่ผู้ปกครอง แม้จะเป็นการสอบถามสนทนา พูดคุยแบบไม่เป็นกิจลักษณะเพื่อนำมาสะสมความคิดเห็นและวิเคราะห์เนื้อหาของ ความคิดเห็นนั้นมาเป็นระยะๆจึงต้องการเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะชนให้รับทราบ

เท่าที่ผ่านมาการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่ความเลิศทางวิชาการ มุ่งความเป็นอิสระทางวิชาการ (Freedom Academic) บางแห่งก็เน้นวิชาการแบบไม่มองบริบทรอบข้างอันเป็นฐานวิถีชีวิต แห่งตน หรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมของสังคมแห่งตน อันนี้รวมถึงมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย เพราะมหาวิทยาลัยของพระสงฆ์ โดยวัตถุประสงค์พื้นฐานแล้วเน้นในวิชาการด้านพระพุทธศาสนา มุ่งให้เป็นแหล่งค้นคว้า วิจัยในทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถที่จะนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ทั้งในและต่างประเทศอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน เป็นสถาบันหลักที่ต้องเตือนสติทางสังคม (Social Reminder) ในคราวที่สังคมพลุ่งพล่านผิดทาง หรือเพื่อป้องกันมิให้สังคมเดินไปในทิศทางผิดพลาด อันจะก่อให้เกิดปัญหาและนำความหายนะมาสู่สังคมและต่อสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย

ด้วยฐานคิดแบบธุรกิจทางการศึกษา มองความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ มากกว่าความคุ้มค่าทางสังคม ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ขยายวิทยาเขตไปทั่วประเทศ และเปิดรับให้ฆราวาสเข้าเรียนด้วย ซึ่งเป็นเรื่องไม่เสียหายอะไร แต่ถ้าหากลืมนพระสงฆ์สามเณร อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการสถาปนามหาวิทยาลัยสงฆ์ นั้นแหละคือความไม่ถูกต้องกำลังจะเกิดขึ้น เพราะขัดต่อเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัย ถูกอำนาจทุนนิยมบริโภคนิยมครอบงำโดยสิ้นเชิง เก็บค่าหน่วยกิตกับพระเณรแพงขึ้น ก็เท่าเป็นการกีดกันการศึกษาพระสงฆ์สามเณรทางอ้อม

มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง หากไม่สำนึกตระหนักและปล่อยให้การศึกษามหาวิทยาลัยไว้อย่างที่เป็น

อยู่จะมีแต่ ทรงกับทรุด ยิ่งรัฐบาลอุดหนุนจนเจียดด้วยอามิสเงินทองและรับรองปริญญาบัตร ดูจะเป็นโทษยิ่งกว่าเป็นคุณ เพราะจะนำเข้าสู่ความเป็นโลกมากขึ้น จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของราชการ หรืออำนาจนิยม(โทสจริต) กับของวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยม(โลภจริต)มากยิ่งขึ้น โดยการศึกษาที่เดินเข้าหาฝรั่งมากเกินไป ก็เป็นไปเพื่อเพิ่มอัตราอุปทานและเป็นการเรียนอย่างอวิชชา(โมหจริต)มากขึ้น ทุกที่เพราะหากตกอยู่ในภาวะอย่างนี้แล้วโอกาสที่จะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะของผู้ เตือนสติทางสังคม(Social Reminder) ก็เป็นไปได้ยาก

กระแสของอุดมศึกษาของโลก

ปัจจุบันกระแสของการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตกอยู่ภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งจะตั้งใจรับหรือไม่ตั้งใจรับมันก็จะมาเองโดยไม่ต้องเชิญ กระแสนั้นแบ่ง 6 กระแสหลักได้แก่

1. กระแสของเพื่อคนส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่า Massification หรือที่เรียกอีกอย่างว่า Universilization ที่ถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรจะต้องจัดเพื่อให้คนส่วนใหญ่ของสังคม หมายความว่าทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน หรือจัดให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่จะได้รับ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้ ในลักษณะอย่างนี้เราจะเห็นแนวโน้มการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างในสหรัฐ อเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรปนั้น ของเขาอาจเรียกได้ว่าก้าวสู่ Mass Education แล้ว นั่นคือคนของเขาที่จบชั้นมัธยมศึกษาได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา 80-90 % ซึ่งในสังคมไทยเราจะเห็นมหาวิทยาลัยเปิดมากขึ้น มีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น อย่างตามมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยราชภัฏ เปิดโครงการพิเศษขึ้น รวมทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ มี Campus มากขึ้นและเปิดโครงการพิเศษกันมากขึ้น

2. กระแสของความเป็น Privatization หรือบางที่เรียกว่า Corporatization หรือ Corporate และที่เราได้ยินกันเสมอก็คือ Autonomous University นั่นเอง นั่นก็คือการที่จะพยายามจะจัดการและดูแล และดำเนินการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีลักษณะที่ดี ดำเนินการในรูปแบบของเอกชน ในรูปแบบของคณะกรรมการ ในรูปแบบที่ให้มีมหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการจัดการบริหาร ไม่เป็นระบบราชการ แนวคิดอันนี้มีความหลากหลาย เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าแบบอย่างอันนี้นั้นที่จริงแล้วเป็นแบบอย่างที่มาจาก สหรัฐอเมริกา ระบบของอเมริกานั้นถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นธุรกิจ มีการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ จากกระแสแนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 3 วิธีย่อย คือ

2.1. เป็นลักษณะเอกชนเต็มตัว มีการจัดการบริหารแบบมหาวิทยาลัยเอกชน หาเงินแบบเอกชน นักศึกษาต้องจ่ายแพงขึ้น เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องหาเงินมาสำหรับใช้จ่ายเองโดยตรง รัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องน้อยมาก นี้เรียกว่าการบริหารจัดการเป็นแบบเอกชนเต็มรูปแบบ

2.2 เป็นลักษณะการบริหารมีความเป็นอิสระโดยมีคณะกรรมการดูแล ที่เรียกว่า Corporate ก็

คือคณะกรรมการดูแล แต่ด้านการเงินหรืองบประมาณยังเป็นของรัฐอยู่เป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลเองยังให้เงินมาแต่ให้เงินมาก่อนข้างอิสระและรัฐมีมาตรการมาดูแล โดยให้มีคณะกรรมการมาดูแลการเงินนั้น รูปแบบนี้หลายส่วนยังคงข้างเป็นราชการ

2.3 เป็นลักษณะ Autonomous University มหาวิทยาลัยค่อนข้างเป็นอิสระ นั่น คือให้มหาวิทยาลัยมีสิทธิที่จะตัดสินใจดำเนินการดูแลภายใต้จุดมุ่งหมาย กระบวนการ วิธีการของมหาวิทยาลัยเอง แต่รัฐยังให้เงินดูแลในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายหลัก ๆ และมหาวิทยาลัยเองก็มีสิทธิที่จะหาเงินเข้ามาสมทบได้ การบริหารจะไม่ใช้แบบปกติ หากเป็นการบริหารภายใต้กรอบของมหาวิทยาลัย รัฐจะดูแลเงินในระดับหนึ่งที่เป็นพื้นฐาน

3. กระแสของความเป็น Marketization คือทำให้มหาวิทยาลัยเป็นระบบการตลาด เป็น Competition มีการแข่งขัน และเป็นระบบ Consumerlization คือการจัดการบริหารสนองประโยชน์ของลูกค้าเป็นสำคัญ ซึ่งขณะนี้มหาวิทยาลัยทั่วโลกกำลังเดินและปรับทิศทางให้สอดคล้องกับความต้องการ การของตลาดเป็นหลักสำคัญ นั่นคือในสาขาวิชาที่เปิดสอนต้องเป็นสาขาวิชาที่ตลาดต้องการ ในแต่ละหลักสูตรต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตลาดต้องการ และบัณฑิตที่จบออกไป ต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่ตลาดต้องการ ตลาดต่อตลาดก็มีการแข่งขันกัน ให้มหาวิทยาลัยเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง

4. กระแสของความมาตรฐาน Standardization คือเมื่อมีการแข่งขันเต็มที่แล้ว พอไปถึงระดับหนึ่งก็จะมีประกาศลดราคา มีการลดแลกแจกแถม เพื่อแย่งลูกค้ากันการลดราคาทางการศึกษา หมายถึงการลดคุณภาพลง มาเรียนกับฉันจบแน่ ตามที่พูดกันเสมอว่า “จ่ายครบต้องจบแน่” ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก เราจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการโฆษณากันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่แตกต่างอะไรกับห้างสรรพสินค้า ด้วยเหตุนี้ก็จะเกิดกระแสที่เราเรียกว่า Standardization หรือกระแสของคุณภาพ Quality กระแส Excellent นั่นคือ ทั่วโลกให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพ เรื่องมาตรฐาน เรื่องความเป็นเลิศ ของการอุดมศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีอยู่ทั่วโลก

5. กระแสของ Globalization หรือ Internationlization หรือไม่ก็เรียกว่า Virtualization ทั้งสาม คือ Globalization หรือ Internationlization หรือ Virtualization และเรียกอีกว่า Networking ทั้งสามคำนี้เป็นระบบของโลกาภิวัตน์ เป็นระบบนานาชาติ ระบบเครือข่ายของ Globalization คือทำให้โลกทั้งโลกเป็นโลกใบเดียวกัน คือการศึกษาจะต้องสื่อสารถึงกันทั่วโลก เดิมเป็น Internationlization. ความแตกต่างอยู่ที่ว่าเป็น Inter. Internationlization. หมายความว่า Nation ต่อ Nation ยังมีอยู่ แล้วก็มี Inter มาเกี่ยวข้อง แต่ขณะนี้มันไม่มี Nation เพราะมันกลายเป็น Global มันสามารถสื่อสารถึงกันได้ แต่ก่อนเวลาติดต่อผ่านต้องติดต่อผ่านประเทศแต่ละประเทศเข้ามาก่อน ขณะนี้คนแต่ละประเทศไม่ต้องติดต่อผ่านแล้วสามารถโยงถึงกันได้เลย Globalization เริ่มเมื่อไร แนวคิด Globalization จริง ๆ เริ่มเมื่อกำแพงเบอร์ลินถูกพังลง เพราะเดิมมันผ่านกำแพงไม่ได้ เหตุเพราะความเป็นชาติคอมมิวนิสต์อยู่ พอค่ายคอมมิวนิสต์พังลงมามีนั้นสื่อสารทั้งหมด ความเป็น Globalization เกิดขึ้นมาอย่างชัดเจน ต่อไป

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะจัดการในเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน อาจารย์ อาจเรียนและสอนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เพราะความเป็น Globalization ไม่มีขั้นตอนของความรู้ คณาจารย์และนักศึกษา มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างหลากหลายและรวดเร็ว ตรงนี้เองที่ทำให้การศึกษาเปลี่ยนแปลง เพราะความรู้มันไปรวดเร็วเหลือเกิน

6. กระแสของ Technogilization หรือกระแสของ Technology และกระแสของ Technogilization และจะเป็นกระแสที่มีความสำคัญมาก เพราะความเติบโตของ Technology นี้เองที่ทำให้กระแสของนานาชาติเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ความเป็น IT ,ICT, Information และ Communication Technology ทำให้ Massification มันกว้างขวางออกไป เรียนทางทีวี เรียนทางวิทยุ ทาง Electronic หรือที่เรียกว่า E – Learning ทำให้ระบบการจัดการสมัยใหม่เข้ามาได้ มันทำให้ระบบตลาดเป็นไปอย่างกว้างขวาง ทำให้นานาชาติเกิดขึ้น IT มีทั้งของมันเองที่มันกลายเป็น Virtual University กลายเป็นมหาวิทยาลัยเสมือน Virtual Library ห้องสมุดเสมือน Virtual Classroom ห้องเรียนเสมือน

กระแสต่าง ๆ เหล่านี้กำลังเกิดขึ้นในการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) และกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ มากขึ้นแต่ละประเทศก็จะมีกระแสเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ละประเทศคงหลีกเลี่ยงระบบนี้ไปไม่ได้

ขณะนี้มหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีการประกาศข่าวทางการศึกษา รับสมัครทางอินเทอร์เน็ต ค้นคว้าหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัย วิทยานิพนธ์ลงในอินเทอร์เน็ต และ Web site สถานศึกษา ครู อาจารย์ และเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับประถม มัธยมเขาหาข้อมูลทำรายงานทาง Internet กันทั้งนั้น

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกำลังเดินตาม กระแสใดในจำนวน 6 กระแสหลักของมหาวิทยาลัยทั่วโลกนั้น แต่เกรงว่าอาจความเป็น Massification หรือที่เรียกอีกอย่างว่า Universilization อาจเพื่อคนส่วนใหญ่ของสังคม โดยต้องการจะเป็น Privatization หรือเรียกว่า Corporatization หรือ Corporate และนั่นก็คือ Autonomous University นั่นเอง แต่มีเป้าหมายจะเดินไปสู่ความเป็น Marketization คือทำให้มหาวิทยาลัยเป็นระบบการตลาด เป็น Competition มีการแข่งขันกันในการตลาด เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นโลภให้กระเพื่อมมากขึ้น นั่นหมายถึงการศึกษาที่ผลิตนักบริโภคนิยม และเป็นระบบ Consumerlization คือการจัดการบริหารสนองประโยชน์ของลูกค้ากลุ่มทุนนิยมเป็นสำคัญ ซึ่งขณะนี้มหาวิทยาลัยทั่วโลกกำลังเดินและปรับทิศทางให้สอดคล้องกับความต้องการ การของตลาดแบบสังคมบริโภคนิยมอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่อิสรภาพที่ไม่มีคุณภาพ

อย่างการกระจายอำนาจออกสู่ท้องถิ่น เมืองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เจตนาเพื่อให้มีการกระจายบริหารจัดการออกสู่ท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการบริหารโดยคนในท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่นได้คิด ได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นของเขา มีความรักหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น จะได้จัดการบริหารโดยคนในท้องถิ่นอย่างอิสระ แต่ประเด็นที่ควรระวัง วิธีคิดของคนในองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น กลับไม่มีความเป็นอิสระ ความคิดยังถูกจำจองพันธนาการด้วยโซ่ตรวนร้อยรัดทางจิตวิญญาณ มีความเป็นไปแบบ

ระบบราชการในฐานะความเข้าใจในการตัดสินใจ หลายขั้นตอน วิธีคิดที่สวามิภักดิ์ต่อส่วนกลาง อยากให้เป็นแบบส่วนกลาง อยากเป็นระบบราชการ แล้วอยากกระจายการบริหารงานออกไปทำไม น่าสนใจ ประเภทตัวเป็นไทแต่ใจเป็นทาส

ด้านการเมืองไทยมีปัญหาความมั่นคงของคณะรัฐบาล มีการอภิปรายกันไปกันมา นักการเมืองย้ายพรรคง่าย ขาดตัวคล่อง นักลงทุนทั้งต่างชาติและในชาติเดียวกันขาดความมั่นใจในความไม่แน่นอนของคณะ รัฐบาล ไม่แน่นอนในนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ต่อมามีการออกพระราชบัญญัติเพื่อให้ นักการเมืองย้ายพรรคยากขึ้น ให้คณะรัฐบาลมีความมั่นคง อภิปรายชักฟอกรัฐมนตรียากขึ้น โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี ในที่สุดก็เกิดปัญหาใหม่ ที่สืบเนื่องจากความมั่นคงของรัฐบาล เพราะไม่ได้มันด้วยการทำความดี ความถูกต้อง แต่กลับรวมหัวกันทั้งคณะรัฐบาลโกงบ้านโกงเมือง ทำให้บ้านเมืองกลายเป็นบริษัทที่คณะบุคคลเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ขาดล้มจมแต่คณะบุคคลรวยขึ้น “ประเทศชาติยากจน ประชาชนเป็นหนี้ ที่รวยอยู่ไม่เพียงก็ตระกูล” และทำให้อาจารย์ที่เก่งๆ นักกฎหมายที่เก่งๆ ในมหาวิทยาลัยต่างๆ และรวมทั้งนักการเมืองที่ดีตลอดทั้งผู้บริหารที่ดีพลอยเสียผู้เสียคนมากต่อ มาก เพราะได้ผู้นำประเทศที่มีจิตใจขาดศีลธรรมเข้ามาบริหาร ให้เกิดเป็นความมั่นคงคู่กับความไม่ดี กว่าที่จะกำจัดออกไปได้เมืองไทยต้องกลัวย้อนยุคไปใช้กระบอกรูปปืนอีกครั้งเป็นประวัติศาสตร์อีกย่อหน้าหนึ่งของสังคม

ที่ยกมากล่าวเพื่อให้เห็นว่าความมีอิสรภาพโดยระบบ แต่ได้คนที่ไม่มีคุณภาพไปใช้ในระบบนั้นมันเสี่ยงภัยมาก ความคล่องตัวในทางที่ไม่ดี เหมือนเรื่องที่กำลังพูดถึงกัน คือมหาวิทยาลัยออกนอกกรอบ หรือให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยเจตนาที่ต้องการให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการบริหาร รัฐจะโยนงบประมาณให้เป็นก้อน แล้วไปจัดการบริหารกันเอง โดยรูปแบบของคณะกรรมการ และนอกนั้นไปหางบประมาณเพิ่มเติมเอง ตามแต่คณะกรรมการ หรือตามความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ พูดตรงๆ หลายฝ่ายไม่มั่นใจในศักยภาพของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในคณะกรรมการของมหาวิทยาลัย เพราะประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่ามีอิสระบนฐานคิดอย่างไร อิสระไปสู่ทิศทางใด เพราะขณะนี้คนในมหาวิทยาลัยคิดว่าจำนวนมากถูกครอบงำโดยค่านิยมแบบสังคม บริโภคนิยม มีแนวคิดเชิงธุรกิจทางการศึกษา มองความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ละเลยความคุ้มค่าทางสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้หากให้ความอิสระแบบปล่อยเสือเข้าป่า เมื่อหิวมาสิ่งที่เสือจะกินก็คือสิ่งอยู่ใกล้ตัวมัน หมาอยู่ใกล้กินหมา วัวอยู่ใกล้กินวัว หากเป็นคณะกรรมการประเภทเสือหิว อะไรที่อยู่ใกล้ก็คือนักศึกษาขึ้นค่าเล่าเรียน เตือนร้อนผู้ปกครอง คนยากจนจะโดนตัดสิทธิ์โดยระบบ โดยกระบวนการ แน่แน่นอนอาจบอกว่าทุกคนยังมีสิทธิเรียนได้ แต่โอกาสที่จะใช้สิทธินี้แตกต่างกัน

ทิศทางการอุดมศึกษาไทย

มาถึงอีกเรื่องหนึ่งที่อยากพูดถึง และมีความเป็นจำเป็นที่พูด คือเรื่องของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือที่เรียกกันติดปากว่า “มหาวิทยาลัยออก นอกกรอบ” โดยเจตนารมณ์ของการให้มหาวิทยาลัยออกนอกกรอบหรือเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของ รัฐนั้น น่าจะต้องการให้การจัดการบริหารมหาวิทยาลัยมีความ

คลองตัว มีความเป็นอิสระทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอน หากดูที่เจตนาของตัวหนังสือมันล้นดี ทั้งนั้น “แต่เกรงจะเป็นอิสระไม่จริง พอออกนอกกรอบก็จะกลายเป็นราชการ 2 ชั้นมา คือได้เงินเดือนมาก แต่ทำตัวเป็นราชการเหมือนเดิม ถ้าอย่างนี้ยิ่งจะแย่ไปใหญ่” ไม่ว่าจะเป็นการโอนการศึกษาให้ท้องถิ่น ให้มีองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และแม้แต่ให้รัฐบาลมีความมั่นคง แต่สังคมไทยเป็นอย่างไรกับบทเรียนที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางความคิดของคนไทยเรา ระบบความคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สนใจต่อไป ก็คือ จะมีความเป็นอิสระในลักษณะอย่างไร มีความเป็นอิสระเชิงการตลาด เกรงจะให้มหาวิทยาลัยเป็นประดุจศูนย์การค้า มองเชิงกำไรขาดทุน ซึ่งความเป็นจริงในปัจจุบันนี้คนในมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งก็มองก็คิดกันแล้ว อย่างมองความคุ้มค่าก็มองเพียงคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้มองความคุ้มค่าทางสังคม ในที่สุดภาระจะไปตกอยู่กับเด็ก กับพ่อแม่ผู้ปกครองต้องจ่ายแพงมากขึ้น ลูกยาเย่ ปามี อ้าย ทิดจ้อยหมดสิทธิ์เรียนแน่นอน “ขณะนี้เห็นได้ชัดเจนว่าคนที่ยากจนกับคนมีฐานะดี มีโอกาสทางการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างเรียนที่จุฬา ฯ 80 – 90 % ยังเป็นลูกเศรษฐี ส่วนลูกชาวบ้านชาวไร่ โน่นไล่ไปอยู่อีกกลุ่ม Massification บ้านเราแม้จะเปิดมากขึ้น แต่ยังมีแตกต่างในด้านของสถาบันเหมือนเดิม มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังรับใช้คนมีฐานะดี รับใช้คนมีเงินอยู่ รับใช้ภาคธุรกิจเอกชน รับใช้สังคมบริโภคนิยม โดยสยบยอม ทั้งคนเรียนและคนสอนไม่เคยคิดจะออกจากโซ่ตรวนพันธนาการเหล่านี้

ความจริงมหาวิทยาลัยในระบบที่ดี ที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐนั้นก็เป็มหาวิทยาลัยสาธารณะที่ต้องรับผิดชอบต่อ สังคมส่วนรวม เพื่อคนส่วนใหญ่ของสังคม ความจริงแล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรสนองความต้องการโดยตรงแก่ บริษัทห้างร้าน เพราะความรู้และบุคลากรเหล่านั้นควรถูกผลิตจากมหาวิทยาลัยเอกชนมากกว่า โดยให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงทางเศรษฐกิจ และปล่อยให้บริษัทห้างร้านเหล่านั้นเอาเปรียบสังคมในการปล่อยให้มีการเองบ ประมาณที่ควรจะมีไว้ในการพัฒนาประเทศมารองรับการพัฒนาศักยภาพให้เข้าทำงานให้ บริษัทห้างร้านที่แสวงหากำไรจากต้นทุนต่ำ ส่วนมหาวิทยาลัยของรัฐควรมองความคุ้มค่าทางด้านสังคมมากกว่า และมองคุณภาพก็ต้องมองด้านคุณภาพทางวิชาการและคุณภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปด้วยมิเช่นนั้นสังคมจะไปไม่รอด พอจบไปอยู่องค์กรใด หน่วยงานใดมันจะโกงบ้านโกงเมือง องค์กรจะตกต่ำสังคมจะย่อยยับ เพราะเราไม่ได้ผลิตนักสัมมาวิชาการ ตั้งหน้าตั้งตารอ นักมิถิฉาวิชาการเต็มบ้านเต็มเมืองและเต็มโลกในขณะนี้ ประเด็นนี้มีความสำคัญมากขึ้นภายใต้ระบบสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และมีความสำคัญมากขึ้นในโลกอนาคต ประเด็นสำคัญต่อมาจะทำอย่างไรจะให้สถานศึกษาโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา มองความคุ้มค่าทางสังคมมากกว่าการคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ และให้เป็นไป” เพื่อประโยชน์ของชุมชนไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการปลูกจิตสำนึก หรือจิตสำนึกของชุมชนและเครือข่ายของชุมชนต้องสัมพันธ์กันในการดำรง ชีวิต” เพราะขณะนี้จะมีการละเลยในสิ่งเหล่านี้กันมาก

หากออกนอกกรอบแล้วมีความคล่องตัว มีความเป็นอิสระมากขึ้น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความ

เป็นอิสระทางวิชาการ มีความอิสระทางความคิด ทำงานวิจัยเพื่องานวิชาการที่บริสุทธิ์(Pure Academic) มุ่งรับใช้งานวิชาการ เพื่อวิชาการไม่ต้องมัวพะวงจะเอาใจผู้นำประเทศจนขาดความเป็นตัวของตัวเอง เพราะถ้าไม่ทำตามต้นหาของผู้บริหาร งบประมาณก็น้อย ซึ่งเราจะเห็นนักวิชาการ นักวิจัย นักกฎหมายเก่ง ๆ เสียคนมากต่อมากแล้วเพราะระบบอย่างนี้

แต่หากออกนอกระบบมีความคล่องตัว มีความเป็นอิสระ แต่เป็นความอิสระที่ยังโดนความอยาก (โลภจริต)ครอบงำ ทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นห้างสรรพสินค้า เป็นสถานที่ส่งเสริมสังคมบริโภคนิยม ใช้การศึกษาเพื่อแสวงหารายได้ มีความเป็นอิสระในการทำธุรกิจทางการศึกษา ด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ นานา เช่น รับเด็กเข้ามามาก ๆ สมมุติว่ามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และสาขาวิชาหนึ่งรับเด็กเข้ามา 900 คน ลงทะเบียนเรียนไปได้ 1 เทอม สอบตกไป 500 คน สถานศึกษารับเงินลงทะเบียนไปแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองเขาจ่ายเงินไปแล้ว ต้องขายข้าว ขายเปิด ขายไก่ ขายหมู ขายยางพารา ขายมันสำปะหลังไปแล้วทั้ง ๆ ที่โดนกดราคาก็ต้องยอมเพื่อจะได้จ่ายเงินค่าเล่าเรียนให้ลูก แต่แล้วลูกเขาโดนให้ออก โดยอ้างเรียนไปไม่ไหว แบบนี้ควรเป็นความผิดของใคร ตัวอย่างลักษณะอย่างนี้ผู้เขียนได้รับทราบจากการสนทนากับอาจารย์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ท่านให้ความเห็นว่า หากมีเจตนาที่บริสุทธิ์จริง ต้องการเด็กมีคุณภาพจริง ควรจัดการเสียตั้งแต่ก่อนเข้ามา เช่นอาจใช้มาตรการทางข้อสอบ ทำให้ยากขึ้น คัดเอาไว้เท่าที่จะเปิดจริง อาจเผื่อไว้เล็กน้อยมิใช่ให้ออกเป็น 500 คนและให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเขาเดือดร้อน ต้องขายข้าวเขียว(ตกเขียว)มาจ่ายค่าลงทะเบียนให้ลูก เสียค่าชุด ค่าเช่าที่พักและค่าอื่น ๆ จิปาถะ อย่างนี้กลโกงซ้ำเติมคนจนมากเกินไปไม่ควรให้อภัยเป็นอย่างยิ่ง และแสดงความจริงจังเด็ดขาด อ้างระเบียบ อ้างเกณฑ์ที่เกิดจากอำนาจนิยม(โทสจริต)ครอบงำ เพราะฐานความคิดที่เห็นแก่ได้จนหน้ามืดตามัว (โมหจริต)เพราะโดนวิชาชีพครอบงำ นี่ คือทาสแท้ของ”ระบบธนาภิบาลการศึกษา”กำลังแผ่ขยายครอบงำสังคมโลก เหตุนี้สังคมไทยควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน และปรับท่าทีของตนให้เหมาะสมเราจะเกี่ยวข้องกระแสนักการศึกษาอย่างไร โดยยึดฐานความเป็นจริงของสังคมไทยเป็นตัวตั้ง มิใช่ยึดสังคมตะวันตกเป็นตัวตั้ง แล้วให้สังคมไทยเป็นผู้ตามอย่างที่กำลังเป็นอยู่

ดังนั้นเมื่อมีข้อมูลออกมาในลักษณะนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงควรต้องหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้คนบวชมากขึ้น และมีคุณภาพมากขึ้นด้วย ซึ่งแนวทางที่ตนเห็นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ คือ การส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจัดระบบการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญศึกษา และแผนกธรรม-บาลี ให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีคนสนใจเข้ามาบวชเรียนมากขึ้น

การศึกษาของอาเซียน

การปรับตัวของพระสงฆ์กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพราะฉะนั้น พระสงฆ์ไทยจะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนาตนเองในการเข้าศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เพื่อเข้าศึกษาวิชาการต่าง ๆ เช่นวิชาภาษาอังกฤษให้เข้มแข็งเพื่อที่จะนำไปใช้ในการสื่อสาร

พูดคุยกันกับพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในประเทศกลุ่มอาเซียนทั้งหลายนี้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และมิตรภาพที่ดีต่อกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้.

การปรับตัวของพระสงฆ์กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ต้องยอมรับว่าคนไทยส่วนใหญ่ 90 กว่าเปอร์เซ็นต์ เป็นพุทธศาสนิกชนยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางใจมาตั้งแต่อดีต พระสงฆ์ก็ถือว่าเป็นหนึ่งในสามของรัตนะคือสังฆรัตนะ พระสงฆ์เป็นสัญลักษณ์ ของผู้นำทางจิตวิญญาณ พระสงฆ์ทั่วประเทศมีประมาณ 30,000 กว่ารูป มีวัดอยู่ทั่วประเทศประมาณ 30,000 กว่าวัด แต่หาผู้รู้ไหมว่ามีพระสงฆ์ไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือส่วนที่ เหลือไม่มีโอกาสเข้าไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย(ส่วนของมหานิกาย) และมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย (ส่วนของธรรมยุตนิกาย) สาเหตุ พระสงฆ์ที่ไม่ได้รับโอกาสของการศึกษาครั้งนี้

เนื่องจากพระสงฆ์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่วัดต่างจังหวัดหรือวัดที่อยู่ชนบทห่างไกลความเจริญ แต่ก็มี พระสงฆ์ส่วนหนึ่งที่ไม่ให้ความสำคัญในการศึกษาถึงแม้ว่ามีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมได้แต่ก็ ละทิ้งโอกาสนั้นเสีย ไม่ยอมพัฒนาตนเองในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะความรู้เรื่องภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมตัวเข้าไปสู่ประชาคมอาเซียน ประเด็นที่ผู้เขียนวิเคราะห์เรื่องพระสงฆ์กับการปรับตัวกับการเข้า สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น เนื่องจากประเทศที่เป็นประชาคมอาเซียนหลายประเทศ เช่น พม่า ลาว กัมพูชาและสิงคโปร์ มีวัด มีสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เหล่านี้ ก็นับถือพระพุทธศาสนา ภาษาที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสารหรือการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ด้าน วิชาการทางพระพุทธศาสนากับพระสงฆ์ในประเทศเหล่านี้ ก็ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารพูดคุยกัน ใน มิติด้านต่าง ๆ เช่น เรื่องการวางแผนการวางกรอบในการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาหรือการแลก เปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกัน ตลอดถึงการวางยุทธศาสตร์ว่าด้วยความมั่นคงของ พระพุทธศาสนาในภูมิภาคอาเซียนนี้

ถึงแม้ว่า กลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ยัง เป็นเพียงกรอบความตกลงทางการค้า จากเวทีการเจรจาของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมุ่งเน้นเพียงความร่วม มือทางการค้า เพื่อชะลอการเปิดเสรีฯ ซึ่งสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรป พยายามจะรุกเข้ามาใน ตลาดของภูมิภาคนี้ การรวมกลุ่มกันเพื่อความเข้มแข็งจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ด้วยการทำงานร่วมกันอย่าง ยาวนาน ของอาเซียน มีการส่งเสริมความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในหลายระดับ จึงได้พัฒนาต่อยอดเป็น มากกว่าเรื่องทางการค้า หรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังวางรากฐานที่จะเปิดประตูไปสู่ความร่วมมือทางด้าน การศึกษาด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันในมิติทางสังคม การเดินทางไปมา หาสู่กันได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น

จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นว่ากลุ่มประเทศอาเซียน นอกเหนือจากการเจรจาเรื่องการค้าขายใน

ภูมิภาคนี้แล้ว ยังพัฒนาไปมากกว่าเรื่องการค้าขายหรือเศรษฐกิจ นั่นก็คือการเปิดประตูไปสู่ความร่วมมือทางด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมมากประเด็นดังกล่าวจะเห็นว่ากลุ่มประเทศอาเซียน นอกเหนือจากการเจรจาเรื่องการค้าขายในภูมิภาคนี้แล้ว และทางด้านสังคม เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ไทยจะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนาตนเองในการเข้าศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เพื่อเข้าศึกษาวิชาการต่าง ๆ เช่นวิชาภาษาอังกฤษให้เข้มแข็งเพื่อที่จะนำไปใช้ในการสื่อสารพูดคุยกันกับพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในประเทศกลุ่มอาเซียนทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และมิตรภาพที่ดีต่อกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้.

บทบาทพระพุทธศาสนาในประเทศอาเซียน

คำว่า บทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศอาเซียน สามารถแสดงถึงน้อยอยู่ 2 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ บทบาทของแต่ละประเทศที่กระทำกันอยู่ในภายในในแต่ละประเทศในฐานะที่เป็นสมาชิกอาเซียน ซึ่งก็เป็นปกติของแต่ละประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาที่จะต้องปฏิบัติตามแนวพระพุทธศาสนาทั้งในฝ่ายพระสงฆ์และฝ่ายของคฤหัสถ์ และอีกนัยหนึ่งหมายเอาบทบาทของพระพุทธศาสนาที่จะทำร่วมกันในอนาคตในฐานะที่เป็นประชาคมอาเซียนร่วมกัน บทความนี้มีจุดมุ่งหมายของการยกหัวข้อนี้ขึ้นมาก็คงมีจุดประสงค์เพื่อการมองหาคู่ร่วมกันในการผลักดันพระพุทธศาสนาให้เข้าสู่เสาหลักที่ 3 ของประชาคมอาเซียนที่ต้องการสร้างความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันได้อย่างไร

ข้อควรทราบเบื้องต้น พระพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปสู่ทิศทางที่สมบูรณ์ที่สุด เป็นวัฒนธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต (Way of life) อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นต้นตำรับวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่สุด แต่ยังทันสมัยและมีหลักอารยธรรม คือ การนำให้พ้นความป่าเถื่อนที่ทำการอยู่เดิม ไม่ว่าจะการกีดกันทางวรรณะ การบูชาตัณหา เป็นต้น วัฒนธรรมพระพุทธศาสนาทั้งปฎิบัติและปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้นเช่น ปฎิวัตรระบบวรรณะ (Caste System) ไม่ให้ยึดถือการเป็นคนดีไม่ได้อยู่ที่ชาติกำเนิด แต่ให้อยู่ที่การกระทำ ปฎิวัติเรื่องการบูชาตัณหาด้วยการฆ่าสัตว์แล้วได้บุญ แต่ให้บูชาตัณหาด้วยการรักษาศีล ปฏิบัติสมาธิและเจริญปัญญาแทน ปฎิวัติความเชื่อในพรหมลิขิตมาเป็นกรรมลิขิตแทน ปฏิรูปการไหว้ทิศที่ไร้ความหมายมาเป็นทิศที่มีความหมาย เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นแนวทางพระพุทธศาสนาที่ได้ทำไว้เป็นตัวอย่างในสมัยพุทธกาลและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันเริ่มมีความอ่อนแอทางด้านการเน้นย้ำวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรม

พระพุทธศาสนานั้นเป็นรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาคนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ประเสริฐยิ่งกว่าสรรพสัตว์ใด ๆ ได้ ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “วิชาจรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวमानุโส ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติจึงชื่อว่าประเสริฐในหมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” พุทธวัฒนธรรมจึงเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ดีงามและมีคุณค่าเป็นมรดกแห่งสังคมที่ควรรักษาในที่นี้จึงขอเสนอกรอบการแสดงบทบาทพระพุทธศาสนาในฐานะรากฐานสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียนที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักและที่กำลังได้รับการเผยแผ่เข้าไปสู่ประเทศอื่น ๆ ตามกรอบของ

วัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ กรอบคตินิยม เนติธรรม วัตถุประสงค์และสัทธิธรรม โดยมุ่งหมายให้ประชาคมอาเซียนยึดตามกรอบนี้กำหนดบทบาทของพระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังนี้

1. บทบาททางด้านคตินิยมในพระพุทธศาสนา “คตินิยม” คือ ความเชื่อที่มีต่อหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและต่อหลักความเชื่อ 4 ประการ จะทำอย่างไรที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือกันปฏิบัติตามคตินิยมนี้อย่างเป็นรูปธรรม หลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา คือ หัวใจพระพุทธศาสนา ได้แก่ ละเอียดความชั่ว (สัพพปาปสส อกรรม) ทำความดีให้สมบูรณ์ (กุศลสสุปปสมปทา) และทำจิตใจให้ผ่องใส (สจิตตปริโยทปน) ส่วนการปฏิบัติตามหลักสัทธิทั้ง 4 ประการ ได้แก่ หลักความเชื่อในกรรม หรือการกระทำ (กัมมสัทธา) หลักความเชื่อในผลของกรรม หรือผลของการกระทำ (วิปากสัทธา) หลักความเชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของของตน (กัมมสกตตาสัทธา) และหลักความเชื่อที่มีต่อการตรัสรู้พระพุทธเจ้า (ตถาคตโพธิสัทธา)

การผลักดันกรอบแห่งคตินิยมข้อนี้ร่วมกันเชื่อว่าจะเป็นหลักพื้นฐานให้สังคมในประชาคมอาเซียนมีความเชื่อที่ถูกต้อง บุคคลจะเป็นเช่นไรก็ด้วยการกระทำของบุคคลผู้นั้นเอง หากทำงานก็ย่อมได้รับผลของงาน หากทำความชั่วก็ย่อมได้รับผลของความชั่วแน่นอนทั้งในระดับภายในและภายนอก ภายในได้แก่ความทุกข์ใจ ภายนอกได้แก่ความเสื่อมจากลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ตามหลักแห่งกรรมในจุฬกัมมวิวัฏฐสูตรว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับมรดกกรรม มีกรรม เป็นกำเนิด มีกรรมเป็นพวกพ้องเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมนั้นแหละจำแนกสัตว์ให้ทราบและ

นอกจากนั้นในการดำเนินชีวิต ควรถือแนวคติของพระโพธิสัตว์ ดังที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ. 1724-1763) เคยปฏิบัติมาแล้ว ทำให้บ้านเมืองสงบร่มเย็น เพราะพระโพธิสัตว์นั้นมีชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ปิดเป่าทุกข์ภัยให้กับผู้อื่น คตินิยมเช่นนี้เข้าได้กับความเชื่อในจิตอาสา ถ้าสามารถสร้างจิตอาสา สร้างคตินิยมแห่งพระโพธิสัตว์ในการดำเนินชีวิตย่อมทำให้ภูมิภาคนี้โดดเด่นขึ้นมาในด้านความสุข สงบของสังคมแน่นอน

2. บทบาททางด้านวัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนาในด้านวัตถุประสงค์เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาปติยกรรม ปติมากรรม จิตรกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า วัตถุประสงค์ทางด้านนี้ของพระพุทธศาสนานั้นงดงาม แสดงให้เห็นถึงอารยธรรมชั้นสูงของสังคมในประเทศอาเซียน จำเป็นต้องกำหนดร่วมกันผลักดันให้พุทธศิลป์ทั้งหมดเหล่านี้ได้รับการศึกษา รักษาไว้ และเผยแพร่ออกไปเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ ให้ชาวโลกได้เสพความงดงามทางด้านนี้ พุทธศิลป์ทั้งหมดสร้างขึ้นบนพื้นฐานพุทธปรัชญาเพื่อใช้ศิลปะให้เข้าถึงจริยธรรม เป็นการเติมเต็มความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บทบาทของประชาคมอาเซียนต้องร่วมมือกันจัดกิจกรรมสื่อวัตถุประสงค์ให้โดดเด่นให้เป็นประโยชน์ทุกมิติ ทั้งมิติศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย

3. บทบาททางด้านเนติธรรมในพระพุทธศาสนาหลักเนติธรรม เป็นหลักที่แสดงถึงความเชื่อในกฎเกณฑ์กติกาในสังคม กล่าวได้ว่า เนติธรรมที่เป็นกฎหมายบ้านเมืองนั้นสร้างวัฒนธรรมให้คนกลัวการลงโทษ แต่เนติธรรมที่เป็นความเชื่อทางสังคมนั้นจะทำให้เกิดความกลัวที่มาจากใจ ไม่กล้าทำผิด เป็นการมีหลักหรื

และโอตบปะต่อการกระทำความผิด แม้ไม่มีคนเห็นก็ไม่กล้าทำเนื่องจากเกรงจะเป็นเภทภัยกับตนและครอบครัว การใช้ระบบเนติธรรมที่เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) นั้นมีความยั่งยืนและแน่นอนกว่าการบีบบังคับเนติธรรมตามหลักแนวของพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีล 5 คือ การไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตให้ได้รับความเดือดร้อน ไม่

ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ ไม่ผิดประเวณีโดยการครอบครองของรักของหวงของผู้อื่น ไม่พูดกลับลอกหลอกลวง และไม่ดื่มน้ำเมาและสิ่งเสพติดที่ทำให้เป็นที่มาของความประมาท และตั้งอยู่บนพื้นฐานของธรรม 5 คือ ความมีเมตตากรุณา การรู้จักเสียสละ การยินดีในภรรยาของตน การมีสัจจะรักษาคำพูด และการมีสติสัมปชัญญะ ประชาคมอาเซียนที่นับถือพระพุทธศาสนาจะต้องผลักดันให้ประชาชนในแต่ละประเทศของตนยึดถือเนติธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างสังคมคนดี คนดี สร้างสังคมสันติ ไม่ละเมิดทางทั้งกาย วาจา และใจต่อผู้อื่น และสร้างสังคมเสมอภาค กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนย่อมได้รับผลกระทบที่ตนได้กระทำไว้ไม่ว่าดีหรือชั่วก็ตามดังคำสอนในพระพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า “ถ้าท่านกลัวทุกข์ก็อย่าทำกรรมชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ถ้าท่านจักทำ หรือทำอยู่ซึ่งกรรมชั่ว ถึงแม้จะเหาะหนีไปก็จะมีพ้นจากความทุกข์ไปได้เลย” เบื้องต้นให้ทำเป็นโครงการนำร่องปฏิบัติในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละโซน (zoning) เป็นลำดับโดยให้แต่ละประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันบทบาทด้านนี้ประสบความสำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้กลายเป็นบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและสามารถเชื่อมโยงหลักศีลธรรมนี้ในการพัฒนาสังคมให้สงบสุขได้

4. บทบาททางด้านสหธรรมในพระพุทธศาสนา (Social Cultural) เป็นวัฒนธรรมทางสังคมในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันตามหน้าที่ และสถานะทางสังคม เช่น หน้าที่ระหว่างมารดาบิดากับบุตรธิดา ครูอาจารย์กับศิษย์ สามีกับภรรยา มิตรกับมิตร นายกับบ่าว และสมณพราหมณ์กับฆราวาส เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีเรื่องการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติร่วมกัน ความเอื้อเฟื้อ การเดิน การยืน และการรับประทานอาหาร ความเคารพ ความอ่อนน้อม การใช้ภาษา กริยามารยาทที่มีต่อกันและกันในสังคม บทบาทในด้านนี้ควรเริ่มที่ภาษา ควรผลักดันให้มีการศึกษาภาษาบาลีในคัมภีร์ให้เป็นรูปธรรมร่วมกัน นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการใช้ภาษาที่มีรากฐานเดียวกันอีกด้วย เพราะให้เกิดความเข้าใจในสายใยร่วมกันที่เชื่อมโยงทางด้านภาษา

นอกจากนั้นปัจจุบันกำลังจะมีการสร้างธนาคารพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำนุ บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นหลัก และเป็นองค์กรทางการเงินร่วมกันในการสนับสนุน ส่งเสริม และผลักดันกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกด้านให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา สถาบันการเงินทางพระพุทธศาสนาขนาดใหญ่อย่างนี้จะเป็นการเชื่อมประสานการเงินระหว่างประชาคมอาเซียนเพื่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะก็ยิ่งทำให้บทบาททางด้านสหธรรมเด่นชัดเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

(อ่านต่อในบทความวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มจร)

นานาชาติความเป็นสากลความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม

เมื่อพูดถึงความเป็นเลิศทางวิชาการแต่ต้องไม่ละเลยความเป็นเลิศทางคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมด้วย และความเป็นสากลก็ต้องเป็นสากลที่ถูกต้อง เพราะขณะพูดถึงความเป็นนานาชาติ (International) ความเป็นสากล แต่ความสากลนั้นควรยึดตามหลัก 3 ประการต่อไปนี้

1. ความจริงที่สากล เราไม่ยอมรับหรือเอามาทำให้ไม่สากล ความจริงที่สากลหมายความว่า การกระทำอันเดียวกัน ไม่ว่าจะป็นมนุษย์คนใดทำ ก็ย่อมเป็นเหตุปัจจัยให้ได้รับผลอย่างเดียวกัน เป็นสากลหมด ถ้ากระทำที่ไม่ดีเป็นเหตุให้ได้รับผลไม่ดี ก็ต้องเป็นความจริงสำหรับมนุษย์ทุกคนทุกแห่งทุกหมู่เหล่า ทุกคนไม่เชื่อว่าคนพวกนี้ทำแล้วได้รับผลดี แต่อีกพวกหนึ่งทำไม่สามารถได้รับผลดี ถ้าอย่างนี้ก็แสดงว่ายังไม่เป็นความจริงที่สากล ยังเป็นความจริงแบ่งแยก คือไม่ใช่ความจริงแท้แน่นอน

2. ความเป็นมนุษย์ที่สากล เมื่อเป็นมนุษย์ก็ต้องมีฐานะของความเป็นมนุษย์ทั้งนั้น แต่เวลานี้มีปัญหาว่าความเป็นมนุษย์ไม่สากล เพราะมีการแบ่งแยก มนุษย์พวกนี้ไม่ใช่พวกเรา ฆ่าได้ไม่บาป หรือมนุษย์พวกนั้นฆ่าได้เลย เป็นคนพวกมารร้าย ฆ่าไปแล้วได้บุญด้วยซ้ำ ในความจริงที่เป็นสากลนั้น มนุษย์ไม่ว่าพวกไหน คนไหนที่ใดก็ต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ทั้งนั้น การทำร้ายหรือฆ่ามนุษย์ไม่ว่าคนใด ต้องเป็นความผิดความไม่ดีเหมือนกันหมด ถ้าอย่างนี้จึงจะมีสันติภาพได้ ถ้าแค่ความเป็นมนุษย์ก็ยังไม่สากลแล้ว สันติภาพจะมีได้ที่ไหน

3. ความมีเมตตาที่สากล คือความรักความปรารถนาดี ความเป็นมิตร มีไมตรีต่อมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าคนไหน พวกไหน ที่ใด เสมอเหมือนกันหมดโดยไม่แบ่งแยก แต่เท่าที่เป็นมาจนบัดนี้ โลกเต็มไปด้วยลัทธิศาสนา แม้กระทั่งคำสั่งให้มีเมตตารักใคร่ช่วยเหลือกันเฉพาะในพวก ในหมู่ของตนเองและพร้อมกันนั้นก็ให้รังเกียจ หรือเกลียดชังพวกอื่น เมื่อแบ่งแยกอย่างนี้สันติภาพก็ไม่มีทางเกิดขึ้นได้

การศึกษานับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อชาติต่อบ้านเมือง หากจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร ให้ไปสู่ทิศทางใดนั้นควรคิด ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง อย่าทำเป็นเครื่องทดลอง สังคมบ้านเมืองไม่ใช่สิ่งจะมาล้อเล่น ไม่ว่าจะเป็นเกมการเมืองของใคร “หยุดสักนิดคิดให้ดีแล้วค่อยเดินต่อไป ช้าแต่ถ้าเดินถูกทางยังดีกว่าเร็วแล้วต้องกลับมาตั้งหลัก ตั้งต้นใหม่” ขอแสดงความเห็นไว้ด้วยความห่วงใย

หากต้องการความเป็นสากล (International) ความเป็นนานาชาติ ก็ต้องเป็นความจริงที่สากล ความเป็นมนุษย์ที่สากล และความมีเมตตาที่สากล ตามที่กล่าวมาแล้ว เหตุนี้การออกนอกกระบวน หรือจะอยู่ในระบบ ก็ว่ากันไปแต่ควรศึกษาทางเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติจริงตามวัฒนธรรมทางความคิดของคนไทย เพราะประเด็นสำคัญอยู่ที่ฐานความคิดในการพัฒนาคน ในผลิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะอย่างไร ให้มีคุณลักษณะเป็น “นักมิชชันนารีหรือสัณนิบาต” คนในมหาวิทยาลัยทั้งหลายมีจุดยืนและมีทิศทางที่แน่นอนหรือยังว่าจะเดินไปสู่ทิศทางใด จะไปสยบยอมกับระบบสังคมบริโภคนิยม ผลิตนักศึกษาเพื่อรับใช้ระบบทุนนิยม ทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นตลาดหลักทรัพย์ ให้กลายเป็นตลาดหุ้นหวังเพียงจะปรับเงินของอาจารย์และบุคลากรสูงขึ้น ในฐานะของความเป็นเจ้าของหุ้น และได้รับการปันผลทุกเดือน แต่นักศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองในฐานะผู้ใช้บริการจะต้องจ่ายแพงมากขึ้น แล้วให้พวกหนึ่งปันผลกันสบายแฮ

แต่คนแยะคือประชาชน ลูกหลานผู้ยากไร้ ลูกยายสี ป่ามี แม่ตุ ยายหนูย ลูกอ้ายลำพอง เอื้อยลำแพน ในอนาคตยังจะมีสิทธิ์เข้าเรียนอยู่หรือหอกหรือ ที่สุดแล้วช่วยตอบหน่อยว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของพวกทุนนิยม(คนส่วนน้อย) หรือของมหาชนผู้ยากไร้ อันเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศชาติ นี่คือสภาพความจริงที่เป็นอยู่

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษา)

บทบาทของพระสงฆ์ในชนบทของประเทศไทย” พบว่าจำนวนพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันลดลง และมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากร จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2500 มีพระสงฆ์จำนวน 2 แสนรูปต่อประชากร 28 ล้านคน แต่ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประมาณ 3 แสนรูปต่อประชากร 62 ล้านคน นอกจากนี้ จากการวิจัยสุ่มตัวอย่างใน 2 จังหวัด คือเชียงใหม่ และอุบลราชธานี ยังพบปัญหาการกระจายตัวของพระสงฆ์จะอยู่ในเมือง หรือในพื้นที่ที่มีมหาวิทยาลัยสงฆ์ ส่วนในชนบทจะขาดแคลนพระสงฆ์เป็นอย่างมาก และที่น่าเป็นห่วงคือเรื่องของคุณภาพ โดยในอดีตพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือ มีการบวชที่ยาวนาน แต่ปัจจุบันระยะเวลาบวชสั้นลง จำนวนสามเณรก็ลดลงด้วย จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องศาสนทายาทปัญหาต่างๆ ดังกล่าวมาจากหลายสาเหตุ เช่น ระบบการศึกษาในโรงเรียนทำให้เยาวชนไม่มาบวชเรียนเหมือนสมัยก่อน และการบวชในปัจจุบันบางส่วนเป็นการบวชตามประเพณีระยะสั้นๆ มากกว่าการบวชเรียนเพื่อปฏิบัติธรรม และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาขาดแคลนศาสนทายาทรวมทั้งฟื้นฟูพระพุทธศาสนา โดยให้พุทธศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ควรต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

สรุป พระพุทธเจ้าทรงวางพระธรรมวินัยและสั่งสอนพระสงฆ์ศากยบุตรเอาไว้ให้เป็นบุคคลที่มีปัญญาและมีอิสระจะได้เป็นที่พึ่งแก่คนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นยากจนเข็ญใจ หรือเป็นเศรษฐี หรือพระราชโอรสพระสงฆ์ศากยบุตรมีหน้าที่ทำให้แผ่นดินเย็นลงด้วยธรรม แผ่นดินร้อนร้อนวุ่นวายเพราะความไม่ถูกต้อง การที่แผ่นดินจะเย็นลงด้วยธรรมหรือความถูกต้องนั้น หลักธรรมจะต้องหนักแน่นลึกซึ้ง ผู้แสดงจะต้องมีปัญญาและอิสรภาพ อีกทั้งมีอนุสาสนีปาฏิหาริย์ พระศาสดาผู้เป็นมหาบุรุษเอกของโลกประกอบด้วยสัพพัญญูญาณ ได้ทรงวางหลักธรรมและการวางรูปแบบพระสงฆ์พุทธบุตรเอาไว้ให้สามารถทำให้แผ่นดินเย็นลงด้วยธรรม หากคณะสงฆ์ได้เอาใจใส่ดูแลนิเวศให้เป็นที่ไปตามที่พระศาสดาได้วางหลักและกรอบ เอาไว้ ศักยภาพจักเกิดขึ้นอย่างมหาศาลในการดับความร้อนของแผ่นดินและของโลกด้วย ธรรมหากเป็นไปในทางตรงข้ามกล่าวคือ คณะสงฆ์สนใจแต่การพัฒนาวัตถุยิ่งกว่าการพัฒนาคน คณะสงฆ์สนใจในอิทธิปาฏิหาริย์ยิ่งกว่าอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คณะสงฆ์สนใจในการประจบผู้มีอำนาจและผู้ให้ผลประโยชน์ยิ่งกว่าการดำรงตนให้มีอิสระ แล้วไซ้ คณะสงฆ์ยอมสว่หน้ามองและไม่สามารถทำให้แผ่นดินเย็นลงด้วยธรรมได้เลย

1. ศึกษาพุทธธรรมให้ลึกซึ้ง ทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ เพราะหากขาดการศึกษาที่ลึกซึ้งจนตนเองรู้ธรรมและบรรลุอิสรภาพในระดับหนึ่งย่อมยากที่จะแสดงธรรมให้จับผู้คน

2. ศึกษาให้เข้าใจชีวิตและสังคมของคนปัจจุบัน สังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก มีปัญหาใหม่ๆ ที่สลับ

ซับซ้อนเกิดขึ้นมากมาย ถ้าพระสงฆ์ไม่เข้าใจชีวิตและสังคมของคนปัจจุบัน ย่อมไม่สามารถแสดงธรรมให้เป็นที่สนใจหรือสะกิดใจมหาชนได้ คงฟัง ๆ กันไปพอเป็นพิธีกรรมมากกว่าจะสนใจให้เกิดปัญญา

3. ศึกษาเรื่องการติดต่อสื่อสาร ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้การแสดงธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั้ง 3 ข้อนี้เป็นไปเพื่อส่งเสริมอิสรภาพและความสามารถในการแสดงอนุศาสนูปาทิหาริย์ของพระสงฆ์ทั้งสิ้นนอกจากส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรโดยทั่วไปแล้ว ควรจะมีการคัดเลือกพระภิกษุและสามเณรที่มีปัญญาเลิศ และส่งเสริมให้ท่านได้เล่าเรียนตามแนวทางทั้ง 3 ที่กล่าวข้างต้น อย่างเต็มตามศักยภาพ เพื่อเตรียมไว้เป็นครู การมีพระสงฆ์ทรงปัญญาสูง แม้เพียงรูปเดียวก็เกิดอานิสงส์แผ่ไปได้กว้างขวาง

บรรณานุกรม

สุชีพ ปุญญานุภาพ, วัฒนธรรมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2540),
หน้า 86.

ม.อ.ปริ. 14/290/350. (ไทย)

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สังคมและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 69.

พ.อ. 25/115/150.

จำนงค์ ทองประเสริฐ, ราชบัณฑิต, วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, 2547), หน้า 38.